

Biblioteca Digital de Catalunya: 10 anys d'activitats

LLUÍS ANGLADA / Director
langlada@cbuc.cat

NÚRIA COMELLAS / Cap de projectes
ncomellas@cbuc.cat

Resum

El Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) va ser creat el 1996 amb l'objectiu de fer i mantenir el catàleg col·lectiu de les universitats de Catalunya (CCUC) però aviat va ampliar les seves activitats amb el préstec interbibliotecari i les compres conjuntes d'informació electrònica. Aquesta darrera activitat va iniciar-se a finals de 1997 quan el CBUC va presentar als vicerectors de recerca de les universitats públiques de Catalunya el projecte de comprar bases de dades de manera consorciada. Aquests van estar-hi d'acord i van manifestar el seu interès de que en les compres conjuntes també s'inclouessin revistes electròniques.

El CBUC va decidir englobar aquestes activitats sota el nom Biblioteca Digital de Catalunya (BDC) la qual naixia amb la "finalitat de proporcionar un conjunt nuclear comú d'informació electrònica per a la totalitat dels usuaris de les biblioteques del CBUC". A finals de 1998 el projecte de la BDC es va presentar a la Generalitat de Catalunya i es va obtenir un finançament per al projecte que cobria el període 1999-2001.

Des de llavors la BDC ha passat per almenys tres fases:

- Una de formació, 1999-2001, que es va iniciar amb un ajut del llavors Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) de la Generalitat de Catalunya, ajut que es va traduir en una inversió de

180.000€/any i que va permetre l'inici de subscripcions conjuntes, principalment bases de dades.

- Una de creixement, 2002-2004, realitzada a partir d'un increment de l'ajut del DURSI, ajut que s'usa com a "capital llavor" per subscriure de forma especial revistes. En aquest moment la BDC s'amplia a universitats no membres del CBUC.
- Una d'estabilització, 2005-2009, en la que s'han fet algunes compres per a una part de les universitats (i no per a totes com fins llavors) i s'han iniciat alguns intents d'estendre la BDC a altres institucions de recerca.

L'article caracteritza les diferents fases i mostra les causes de la seva evolució. Finalment, s'exposen els principals assoliments de la BDC així com els reptes de futur més immediats.

Resumen

El Consorcio de Bibliotecas Universitarias de Cataluña (CBUC) fue creado en 1996 con el objetivo de hacer y mantener el catálogo colectivo de las universidades de Cataluña (CCUC) pero pronto amplió sus actividades con el préstamo interbibliotecario y las compras conjuntas de información electrónica. Esta última actividad se inició a finales de 1997 cuando el CBUC presentó a los vicerrectores de investigación de las universidades públicas de Cataluña el proyecto de comprar bases de datos de forma consorciada. Éstos estuvieron de acuerdo y manifestaron su interés de que en las compras conjuntas también se incluyeran revistas electrónicas.

El CBUC decidió englobar estas actividades bajo el nombre Biblioteca Digital de Catalunya (BDC) la cual nació con la "finalidad de proporcionar un conjunto nuclear común de información electrónica para la totalidad de los usuarios de las bibliotecas del CBUC". A finales de 1998 el proyecto de la BDC se presentó a la Generalitat de Cataluña y se obtuvo una financiación para el proyecto que cubría el período 1999-2001.

Desde entonces la BDC ha pasado por al menos tres fases:

- Una de formación, 1999-2001, que se inició con una ayuda del entonces Departamento de Universidades, Investigación y Sociedad de la Información (DURSI) de la Generalitat de Cataluña, ayuda que se tradujo en una inversión de 180.000 € / año y que permitió el inicio de suscripciones conjuntas, principalmente bases de datos.

- Una de crecimiento, 2002-2004, realizada a partir de un incremento de la ayuda del DURSI, ayuda que se usa como "capital semilla" para suscribir de forma especial revistas. En este momento la BDC se amplía a universidades no miembros del CBUC.
- Una de estabilización, 2005-2009, en la que se han hecho algunas compras para una parte de las universidades (y no para todas como hasta entonces) y se han iniciado algunos intentos de extender la BDC a otras instituciones de investigación.

El artículo caracteriza las diferentes fases y muestra las causas de su evolución. Finalmente, se exponen los principales logros de la BDC así como los retos de futuro más inmediatos.

Abstract

The Consortium of Academic Libraries of Catalonia (CBUC) was established in 1996 with the objective of making and maintaining the union catalogue of the universities of Catalonia (CCUC) but soon expanded its activities with the interlibrary loan and doing joint purchases of electronic information. This last activity was initiated in late 1997 when research authorities at public universities in Catalonia were presented a project to subscribe databases in a cooperative way. The project was agreed and it also included the joint purchase of e-journals.

CBUC decided to encompass such activities under the name Digital Library of Catalonia (BDC) which was created with the "purpose of providing a set of common nuclear electronic information to all CBUC library users. In late 1998 the project was submitted to the Catalan government and obtained funding for the period 1999-2001.

Since then, the BDC has gone across at least three phases:

- A foundation phase, 1999-2001, which began with a seed grant from the Department of Universities, Research and Information Society (Catalan government), which resulted in aid an investment of 180,000 € / year and that allowed the start of joint subscriptions, mostly databases.
- A growth phase, 2002-2004, resulting from a DURSI increase aid which was used as "seed money" to subscribe e-journals mainly. At this time the BDC was extended to non-CBUC-member universities.
- A stabilization phase, 2005-2009, in which some purchases were made for some of the universities (and not all as hitherto) and some attempts have been initiated to spread BDC to other Catalan research institutions.

The article characterizes the different phases and shows the causes of their evolution. Finally, the main achievements of the BDC and the more immediate challenges are described.

Paraules clau

Biblioteques digitals, compres consorciades, revistes electròniques, llibres electrònics, bases de dades, biblioteques universitàries, Catalunya, CBUC, BDC.

Palabras clave

Bibliotecas digitales, compras consorciadas, revistas electrónicas, libros electrónicos, bases de datos, bibliotecas universitarias, Cataluña, CBUC, BDC.

Keywords

Digital libraries, licensing, joint purchases, electronic journals, electronic books, databases, university libraries, Catalonia, CBUC, BDC.

1. Orígens del projecte

La situació universitària a Espanya va viure importants canvis a partir de la llei d'universitats de 1984. A Catalunya aquests canvis van suposar passar de 3 universitats públiques i algunes escoles universitàries privades a finals dels anys 80, a les 8 universitats públiques i 4 de privades que es van consolidar a mitjans dels anys 90. Aquest canvi d'escenari va venir acompanyat d'una renovació profunda dels serveis bibliotecaris que va tenir com a eix conductor l'automatització de biblioteques. L'any 1989 la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Politècnica de Catalunya havien triat el mateix programari i això va condicionar que les noves universitats, creades en bona part amb infraestructura de les antigues, també usessin el mateix sistema (VTLS en aquell moment).

L'ús d'un mateix programari va suposar una col·laboració intensa de les biblioteques universitàries catalanes a l'entorn de l'automatització dels seus catàlegs. Amb la intenció de ser més productius en la catalogació el 1991 es va proposar crear un catàleg col·lectiu de les biblioteques de les universitats. Aquests projecte, al que s'hi va afegir la Biblioteca de Catalunya, es va concretar el 1995 i va conduir a la necessitat de crear un organisme que el gestionés. El del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC)¹ va néixer el 1996 com a organisme gestor del Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC)², però ràpidament va ampliar les seves activitats a d'altres com el préstec

---

¹ <http://www.cbuc.cat>

² <http://ccuc.cbuc.cat>

interbibliotecari iniciat el 1997, o bé l'elaboració d'una base de dades de sumaris electrònics de revistes l'any següent³.

Entre l'ampliació d'activitats aviat s'hi van incloure les compres conjuntes. Aquestes van iniciar-se amb la compra de codis de barres per automatitzar el préstec de llibres de les biblioteques del Consorci el 1997. Cal dir que en aquell moment la literatura professional encara no ofería moltes dades sobre experiències reals en la compra conjunta d'informació electrònica (llavors entesa principalment sota la forma de bases de dades bibliogràfiques, i ampliada més tard a revistes electròniques i llibres electrònics a text complet). En aquest sentit el primer pas del Consorci va ser la confecció d'un catàleg de les bases de dades subscrietes per les biblioteques membres per veure el grau de duplicació que hi havia entre les compres que feien els membres del CBUC i així planificar una estratègia de negociació de descomptes i avantatges en la compra conjunta.

A finals de 1997 el CBUC va presentar als vicerectors de recerca de les universitats catalanes el projecte de comprar consorciadament bases de dades. Aquests van estar-hi d'acord i van manifestar el seu interès de que en les negociacions també s'inclouessin revistes electròniques. El CBUC va decidir englobar aquestes activitats sota el nom Biblioteca Digital de Catalunya⁴ (BDC) la qual naixia amb la "finalitat de proporcionar un conjunt nuclear comú d'informació electrònica per a la totalitat dels usuaris de les

---

³ Més informació sobre els inicis del CBUC a l'article de Lluís Anglada, "Working together, learning together: the Consortium of Academic Libraries of Catalonia", *Information Technology and Libraries*, ALA, Vol. 18, No. 3 (1999), p. 139-144.

⁴ http://www.cbuc.cat/cbuc/programes_i_serveis/bdc

biblioteques del CBUC". En els darrers mesos de 1998 el projecte de la BDC es va presentar a la Generalitat de Catalunya i va obtenir un finançament pel període 1999-2001.

2. Inicis de la Biblioteca Digital de Catalunya: 1999-2001

A inicis del 1999 els usuaris de les biblioteques membres del CBUC podien consultar els primers recursos d'informació electrònica subscrits de forma consorciada: bases de dades (Aranzadi, Econlit, ERIC, Medline, Mathscinet) i unes 175 revistes electròniques de l'editorial Academic Press. Aquestes primeres subscripcions es van pagar amb el finançament de la Generalitat, però ben aviat es va veure que si es volia fer més compres calia que els membres del CBUC també fessin aportacions.

Els criteris bàsics de selecció usats inicialment per determinar quins productes podien ser susceptibles de ser contractats consorciadament van ser: l'interès dels membres, les condicions d'accessibilitat (avantatges tècnics i/o de continguts) i el cost. Tot i això cal reconèixer que el creixement de la BDC ha estat molt condicionat a l'evolució dels models de preu dels editors. Alguns productes que complien de ple les dues primeres condicions, no complien la tercera i havien de ser descartats.

Donat l'estat de la tecnologia i del mercat de la informació en els primers anys d'existència de la BDC, es va creure que la majoria dels productes comprats serien bases de dades bibliogràfiques, subscrites només pels membres del CBUC i instal·lades localment en servidors consorciats. Avui dia ens sembla evident que 'biblioteca digital' significa accés en línia al text complet del recurs d'informació, però a finals dels anys 90, dir recurs

d'informació electrònica era sinònim de base de dades en CD-ROM (que incloïa "només" la citació bibliogràfica i el resum dels articles). Durant uns anys el gran avenç a les biblioteques havia estat el d'instal·lar de forma local algunes bases de dades i donar-hi accés des de xarxa LAN o WAN.

La realitat, però, evolucionà ràpidament i abans del 2001 ja es van definir les següents línies: que el moment de les instal·lacions locals s'havia acabat i que a l'inici del segle XXI la forma d'accedir a la informació seria la connexió remota a través d'Internet, que les contractacions conjuntes tindrien com a prioritat les revistes electròniques que oferien el text complet dels articles i, finalment, que (a més de les universitats del Consorci) hi havia més institucions interessades en participar en les compres conjuntes.

3. Creixement de la BDC: 2002-2004

Durant els anys inicials de la BDC les contractacions van ser només per a les institucions membres del CBUC, però en els anys següents alguns acords de subscripció de productes de la BDC van començar a incloure universitats properes al CBUC però que no n'eren membres. Podien ser universitats privades de Catalunya, o bé universitats públiques de fora de Catalunya però geogràficament properes a les del CBUC. La inclusió d'aquestes entitats en les contractacions conjuntes va suposar crear un nou tipus de membre, el membre associat, que inicialment només participava en la contractació però que aviat va començar a incorporar-se a altres activitats cooperatives.

A més de per la participació dels nous membres, en aquesta segona etapa el poder de compra del CBUC es va veure reforçat per un increment de l'ajut

econòmic del Departament d'Universitats de llavors. Cal dir que, encara que el finançament de l'administració mai ha estat quantitativament molt important (es situa per sota del 15% del total del cost de les contractacions conjuntes de la BDC), ha facilitat de manera molt important la consecució de diversos tractes de compra conjunta i també ha estabilitzat (ja sigui minimitzant l'impacte econòmic de l'augment de continguts i/o els increments anuals de preu) la factura que les universitats paguen als editors de la informació electrònica que consumeixen.

La situació descrita va facilitar l'ampliació de la BDC, que en aquest període va incrementar d'una manera exponencial el nombre de revistes electròniques subscrietes consorciadament. Són els anys dels primers acords amb els grans editors acadèmics (Elsevier, Springer, Blackwell, Wiley) i amb d'altres més especialitzats (ACS, AIP, Emerald, IEEE), la suma dels títols dels quals fa que la BDC superi en aquell moment les 4.000 revistes electròniques a text complet.

En aquest període el concepte 'biblioteca digital' també va evolucionar. Si bé inicialment tots els esforços es van concentrar en la contractació de recursos electrònics comercials, aviat es va veure que calia complementar-la amb els recursos d'informació electrònica produïts a Catalunya. Aquesta va ser la etapa de creació dels primers dipòsits electrònics propis, com el de tesis doctorals catalanes (TDC@t, actualment conegut com TDX⁵).

---

⁵ <http://www.tesisenxarxa.net/>

4. Estabilització de la BDC: 2005-2009

Els primers acords de *big deals* (vegeu el punt 5 per a informació sobre aquest concepte) van suscitar comentaris pessimistes sobre la seva sostenibilitat. S'argumentava que els editors, un cop establerts els tractes consorciats, apujarien els preus sense que les biblioteques tinguessin força per oposar-s'hi. La realitat de la BDC no ha estat aquesta. Si bé els primers acords van ser difícils d'establir, les renovacions s'han fet sense grans problemes i aconseguint cada vegada poder acotar els increments anuals. Després de 10 anys de funcionament, la BDC només ha hagut de cancel·lar un tracte (Kluwer Law International, que en escindir-se de l'acord que teníem amb Springer pretenia uns preus inacceptables) i en canvi ha assolit la fita d'aproximadament 10.000 revistes electròniques subscrietes consorciadament amb gairebé tots els grans editors acadèmics internacionals.

A més durant el període que s'inicia el 2005 la BDC ha entrat de ple en l'àmbit de les compres/subscripcions a llibres electrònics. L'inici de les converses amb els editors de llibres electrònics no van ser fàcils, degut a la immaduresa del mercat i a la gran diversitat de models de preus en oferta. A més el ventall de títols en el mercat era infinitament superior al de les revistes acadèmiques, la qual cosa dificulta la tria. Una primera aproximació va ser amb els mateixos editors que ja venien les seves revistes electròniques a la BDC, però el seu model era el de vendre col·leccions senceres sense opció a triar títols i a més amb uns models econòmics poc avantatjosos per a una compra conjunta. Finalment, i després d'alguns acords puntuals amb netLibrary, Safari Tech Books Online o Springer uns anys abans, durant la segona meitat del 2009 s'ha treballat en la selecció i compra conjunta d'un total de més de 930 llibres electrònics dels

agregadors Ebrary/E-libro i MyiLibrary, que fan d'intermediaris entre els editors acadèmics i les biblioteques. El seu model de preu ha permès que les biblioteques poguessin escollir títol a títol i no per col·leccions, paguessin el preu de venda al públic per cada llibre triat, i que el CBUC en subvencionés un sobrecost raonable en concepte d'accés consorciat per a totes les biblioteques participants en la compra. Ha estat una experiència molt ben valorada pels membres del CBUC que es podria repetir en un futur si es reben ajuts econòmics per a fer-ho.

Per altra banda les primeres subscripcions d'informació electrònica a la BDC van ser dels productes més interdisciplinaris i més demanats pels usuaris, i això va conduir lògicament a una certa saturació de la capacitat de compra basada en el model usat fins llavors de "tot per a tots" (TxT). Les subscripcions del CBUC havien tingut com objectiu fer que la comunitat universitària de Catalunya tingués un conjunt comú d'informació electrònica, però aquest objectiu no es podia garantir quan el recurs que es volia subscriure era molt especialitzat i no es trobava prou consens per incloure'l a la BDC. Per fer front a aquestes necessitats va caldre endegar una nova modalitat de subscripció "per a alguns" (AxA). En aquests casos però, les biblioteques participants no reben diners del fons central i tampoc poden gaudir dels efectes anivelladors de l'aplicació de la fórmula de repartiment de cost dels acords conjunts.

Seguint l'exemple d'altres consorcis europeus (com el finlandès o el portuguès, per exemple), des de 2005 hi ha hagut successius intents d'incloure biblioteques de centres de recerca, agències del govern i hospitals en la BDC. Els motius de l'escàs exit assolit fins el moment han estat sens dubte múltiples i en citarem almenys tres: l'evident diferència

entre les dimensions i necessitats de les grans i interdisciplinàries biblioteques universitàries i les biblioteques d'altres institucions, la falta de diner central que ajudi a fer possible aquesta ampliació en l'abast de la BDC, i la pertinença de les biblioteques mencionades a diferents departaments de l'administració catalana.

5. Els models de preu i el repartiment dels costos de la BDC

En gran part, la història de les compres consorciades ha estat la història dels models de preu per als recursos electrònics. La història dels primers anys de la BDC va ser la de successives discussions amb els proveïdors per entendre i fixar un model de preu que fos considerat acceptable pel CBUC. Cal recordar que fins llavors el model de preu per a les revistes i les bases de dades era un preu unitari i que les compres es feien a través d'agents. La possibilitat de compartir la informació electrònica, de comprar-la conjuntament i la de fer-ho directament als proveïdors va canviar les regles del joc.

A poc a poc consorcis i editors van poder establir un joc de "guanya-guanya" basat en que l'increment més que notable de la quantitat d'informació que aquests oferien permetia a aquells trobar diners addicionals per pagar-la. Però això no va ser fàcil: alguns models de preu eren difícilment aplicables doncs estaven fets per a contextos nord-americans⁶. Per exemple hi havia models de cost per campus, quan el campus universitari tal com s'entén en els països anglosaxons pràcticament no existeix en l'Europa central i del

---

⁶ Anglada, Lluís; Comellas, Núria. "What's fair? Pricing models in the electronic era". *Library Management*. Vol. 23, No. 4/5 (2002), p. 227-p. 233.

sud. De tota manera, amb el temps es va anar perfilant i millorant el concepte *big deal*, aplicat sobre tot a les revistes: les biblioteques d'un consorci aconseguen de manera conjunta tots els títols de revistes electròniques que publica un editor (fins i tot els títols que no subscriuen abans) per un preu global que representa un increment de preu acceptable sobre el total de la despesa que les biblioteques ja estaven fent a aquell editor. A canvi, les biblioteques poden cancel·lar les subscripcions impreses equivalents i d'aquesta manera aconseguir els diners per a fer el pas de la subscripció impresa a l'electrònica, amb avantatges addicionals: més continguts disponibles, increments de preus anuals per sota de la mitjana, accessos il·limitats per a cada revista, etc. Per la seva banda, l'editor s'assegura una cartera de clients i uns ingressos a mitjà termini, doncs els *big deals* solen materialitzar-se en acords d'una durada de 3-5 anys.

Un cop assolit el tracte econòmic amb l'editor, cal trobar una fórmula de repartiment dels costos entre les biblioteques participants en l'acord. Donat que inicialment tots els membres del Consorci pertanyien a l'administració pública, es va buscar que la fórmula tingués efectes equilibradors. Tradicionalment, alguns membres del Consorci havien gastat molt més que altres en col·leccions bibliogràfiques, així que es va buscar una fórmula que disminuís, de forma relativa, la despesa dels membres que tradicionalment feien més despeses fent que els membres amb poques subscripcions prèvies incrementessin la seva despesa. La forma de concretar el *big deal* al CBUC va ser fent que el que guanyava menys en títols guanyés més en cost i a l'inrevés. La fórmula de repartiment de la despesa té tres components: un 20% a parts iguals, un 30% segons dimensions de la institució i el 50% restant segons la despesa històrica.

De forma addicional, val a dir que els ajuts de la Generalitat no s'han destinat a reduir el cost de les factures existents, sinó a fer de facilitadors de nous tractes. Així, quan les biblioteques acorden una nova llicència, s'aplica la fórmula habitual i els diners centrals s'apliquen a subvencionar el cost de les universitats que, per aplicació de la fórmula, haurien d'aportar alguna quantitat addicional. Això permet que el que està gastant més faci algun estalvi, que el que gasta menys no hagi de gastar més i que tots puguin aconseguir els continguts desitjats.

El 2002 es va llegir una tesi doctoral a la Universitat de Barcelona on s'estudiava com distribuir els costos de subscripció de la Biblioteca Digital de Catalunya entre els membres del CBUC aplicant la teoria de jocs⁷.

Pels volts del 2005, i quan la BDC estava en un estat de maduresa, es va plantejar al si del Consorci la voluntat de canviar de model de repartiment intern de costos. Hi havia motius per fer-ho, ja que la fórmula usada tenia en compte la despesa prèvia en revistes impreses i aquesta deixava de ser un referent a mesura que passaven els anys. Els intents van resultar fallits pel simple fet que qualsevol canvi en la fórmula de repartiment representava que algunes institucions passessin a pagar menys i altres mes. Després d'examinar diferents possibilitats de nova fórmula i de rebutjar incorporar-hi l'ús com a paràmetre de repartiment, es va considerar que era millor mantenir una fórmula imperfecta que reportava beneficis clars per a tothom que acordar-ne una de nova que provoqués el descontent d'algunes biblioteques.

---

⁷ Sales i Zaguire, Jordi (2002), "Models cooperatius d'assignació de costos en un consorci de biblioteques" [en línia], <http://www.tesisenxarxa.net/TDX-0318103-161333/> [24 gener 2010]

6. Beneficis de la BDC: guanys, usos i satisfacció

A banda dels beneficis econòmics evidents, hi ha altres paràmetres que permeten analitzar i valorar altres tipus de beneficis de la BDC, sobretot aquells que tenen impacte en la manera com els usuaris fan servir la informació electrònica contractada consorciadament. En els darrers anys, i amb la col·laboració de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona s'han realitzat diversos estudis per avaluar el rendiment de la Biblioteca Digital de Catalunya. Bàsicament s'han estudiat el guany consorcial —que seria el percentatge de títols no subscrits prèviament però disponibles ara en virtut d'un acord consorciat— i la dispersió en el consum d'informació. Els resultats del primer estudi⁸ (que es va dur a terme el 2004 i que analitzava els usos de la BDC entre 2000 i 2003) van posar de manifest que el 61,49% dels articles descarregats procedien de revistes que no estaven subscrites prèviament per la institució des de la qual s'efectuava la consulta. També es va detectar una dispersió superior a l'observada tradicionalment en les revistes en paper (a la BDC el 80% dels articles descarregats procedien del 35% de les revistes disponibles).

El 2007 es va dur a terme una enquesta al professorat de les universitats membres del CBUC amb la intenció de determinar el seu grau de coneixement de la col·lecció de revistes disponibles a la BDC: es van obtenir 2.682 respostes, que representaven un 18% de la població. Els

---

⁸ Urbano, C., Anglada, L., Borrego, A., Cantos, C., Cosculluela, A., Comellas, N. (2004). "The use of consorcially purchased electronic journals by the CBUC (2000-2003)" [en línia], D-Lib Magazine, Vol. 10 No. 6. <http://www.dlib.org/dlib/june04/anglada/06anglada.html> [24 gener 2010]

resultats⁹ van ésser força encoratjadors: més del 95% dels enquestats afirmaven conèixer les revistes electròniques, el 52% deia fer servir exclusivament o principalment revistes electròniques, i un 28% més usava indistintament ambdós formats (imprès i electrònic). Hi ha una correlació clara entre la preferència pel format electrònic i la disciplina/edat dels professors: els professors de ciències i més joves són els més partidaris de les revistes electròniques. A més un 76% dels enquestats usarien només la versió electrònica (encara que la revista també tingués versió impresa).

En aquella mateixa època es va elaborar un estudi¹⁰ els resultats del qual indicaven que algunes universitats feien un ús de les revistes de la BDC superior al que caldria esperar tenint en compte les seves dimensions, i també que existeix una relació entre el nivell d'ús actual, les subscripcions prèvies i el nivell de recerca de cada universitat.

L'any 2008 es varen recollir totes les dades estadístiques dels productes subscrits a la BDC des del seu inici el 1999. L'informe resultant evidenciava que durant els primers anys de subscripció l'ús era creixent i que, amb el pas del temps, s'estabilitzava. Aquest patró era molt clar en les revistes electròniques.

---

⁹ Borrego, Àngel; Anglada, Lluís.; Barrios, Maite; Comellas, Núria. "Use and users of electronic journals at catalan universities: the results of a survey". *Journal of Academic Librarianship*. Vol. 33, No. 1 (2007), p. 67-p. 75.

¹⁰ Térmens, Miquel. "Looking below the surface: The use of electronic journals by the members of a library consortium". *Library Collections, Acquisitions, & Technical Services*. Vol. 32 No. 2 (2008), p. 76-p. 85.

El darrer treball de recerca¹¹ sobre la BDC ha estat el realitzat mitjançant un qüestionari obert distribuït per correu electrònic i entrevistes personals amb una mostra de professors. Les respostes van mostrar que com a conseqüència de l'increment de l'oferta de revistes electròniques, els docents i investigadors havien incrementat el volum d'articles i la diversitat de revistes que llegien, tot i que la lectura era més superficial.

7. La BDC i la cooperació amb altres consorcis

Espanya és un estat organitzat administrativament per autonomies i aquest patró s'ha traslladat a l'hora de crear consorcis de biblioteques. Actualment n'hi ha 5 de formalment constituïts (BUGalicia a Galícia, Madroño a Madrid, CBUA a Andalusia, BUCLE a Castella-Lleó, CBUC a Catalunya), una xarxa de centres d'investigació que es pot considerar un consorci (CSIC), i diversos grups de compres creats *ad hoc* per a aconseguir millors condicions en la subscripció de productes electrònics (a Canàries i Llevant, per exemple). Donat que l'activitat principal de molts d'aquests consorcis és la contractació d'informació electrònica, s'han celebrat reunions d'intercanvi d'informació quan s'ha cregut necessari. A més, darrerament REBIUN (l'organisme espanyol que reuneix les biblioteques universitàries) i els consorcis han intensificat els contactes amb la intenció d'estrènyer la seva col·laboració en el futur.

Fins ara hi ha hagut pocs resultats en els intents d'aconseguir una llicència nacional espanyola per a grans paquets d'informació electrònica. No obstant, des de 2004 les biblioteques universitàries del CBUC gaudeixen

---

¹¹ Candela Ollé; Àngel Borrego, "A qualitative study of the impact of electronic journals on scholarly information behavior", inèdit, (2009).

d'una subscripció a ISI Web of Knowledge en virtut de la llicència que va negociar FECYT en nom de les biblioteques acadèmiques espanyoles. Per al futur hi ha previstes més converses entre els consorcis i la FECYT per tal d'ampliar el ventall de recursos electrònics que es podrien negociar amb els editors corresponents i convertir en llicència nacional.

Un altre actor amb qui el CBUC col·labora són els agregadors o agents de subscripcions. Quan, per raons d'estratègia o de cost, no és oportuna la subscripció consorciada a un recurs d'informació per a tots els membres del CBUC, aquests intermediaris poden ajudar a articular una subscripció "AxA" per a una part dels membres del consorci dins el marc d'un acord geogràfic més ampli en el que participen altres clients de l'agregador. Han estat els casos per exemple de Science, MUSE o Annual Reviews (tots a través d'EBSCO).

El CBUC manté molt bones relacions amb els seus veïns dels altres països del sud d'Europa, constituïts informalment en el grup SELL¹² i que es reuneixen anualment des de 2001. Un dels fruits d'aquesta sinèrgia va ser la creació el 2007 del primer acord "transnacional" per a subscriure conjuntament un recurs electrònic: el paquet de revistes ALJC/ALPSP amb l'ajuda i la plataforma de l'agent de subscripcions Swets. Aquest acord s'ha renovat recentment per al període 2010-2012.

---

¹² <http://www.heal-link.gr/SELL/>

8. Punts forts, punts febles i reptes de futur de la BDC

Amb deu anys d'experiència en contractació consorciada d'informació electrònica el balanç de la BDC inclou molts aspectes positius, tot i que cal seguir treballant en millorar-ne d'altres.

Entre els punts forts de la BDC destacaríem:

- l'increment de la cooperació
- l'augment d'informació científica disponible
- la contenció de les despeses.

El CBUC, tot i que s'havia creat pocs anys abans amb un altre objectiu, estava al lloc i moment adients per estendre les seves activitats a les compres conjuntes d'informació electrònica materialitzades mitjançant la BDC. Els beneficis clars del *big deal* han consolidat els lligams cooperatius que s'havien establert i han permès estendre les activitats del CBUC a altres àmbits i de forma especial cap als repositoris electrònics.

L'increment de la informació disponible ha estat també un resultat clar de la BDC. Així ha estat en totes les experiències de contractació conjunta arreu però probablement encara més en el cas de consorcis que, com el CBUC, estan formats per universitats amb un poder de compra tradicionalment menor que les d'altres entorns. L'atractiu d'oferir noves subscripcions a un sobrecost assumible ha tingut la capacitat d'atreure diner nou per reforçar els pressupostos d'adquisicions de les biblioteques, diner que ve tant de la Generalitat com de les pròpies institucions. La comunitat universitària de Catalunya valora de forma àmplia el canvi radical en l'accés a la informació que ha suposat passar de la limitació de les subscripcions pròpies a la

multiplicació la informació científica disponible arrel de les compres consorciades.

Com a darrer element positiu considerem que cal citar el de la contenció de despeses en la compra d'informació. Els preus de les subscripcions a revistes electròniques han continuat pujant per sobre els increments pressupostaris basats en l'IPC, però l'acció consorciada ha aconseguit dues coses gens menyspreables: una capacitat millor de predir i controlar la despesa, i la contenció dels increments de preu anuals a uns nivells assumibles (ambdues coses en gran part són fruit dels tractes plurianuals amb els editors comercials).

Per altra banda, les principals debilitats de la BDC són:

- la incapacitat d'estendre la seva activitat més enllà de les universitats
- el finançament.

La BDC ha aconseguit estendre la seva capacitat contractadora a universitats no membres del Consorci però, malgrat els esforços invertits, no ha pogut fer-ho a d'altres tipologies de biblioteques (públiques, hospitalàries, etc.). Caldria trobar mecanismes que permetessin incorporar biblioteques especialitzades a les compres consorciades. Això hauria de permetre incrementar els acords de subscripció amb productes especialitzats que ara no poden subscriure's consorciadament perquè no es compta amb una massa crítica d'institucions dins el CBUC, i també hauria d'afavorir que els efectes solidaris de repartiment de la despesa s'estenguin del món de les universitats a altres institucions. Malgrat tot sembla que en un futur proper hi podria haver novetats pel que fa a les biblioteques dels centres de recerca.

En els propers mesos caldrà fer front a les restriccions econòmiques derivades de la crisi global, que en el cas de les universitats pot implicar retalls en els pressupostos. La congelació dels ingressos de la BDC tant per part de l'administració com per part de les seves universitats membre planteja un escenari de dificultats però també de reflexió sobre la BDC que volem pel 2011. Els membres del CBUC ja estem treballant per a fer que la BDC continuï essent una eina viva i de futur per a la comunitat científica catalana.

Bibliografia

Anglada, Lluís. "Working together, learning together: the Consortium of Academic Libraries of Catalonia". *Information Technology and Libraries*, Vol. 18, No. 3 (1999), p. 139-p. 144.

Anglada, Lluís; Comellas, Núria. "What's fair? Pricing models in the electronic era". *Library Management*. Vol. 23, No. 4/5 (2002), p. 227-p. 233.

Anglada, Lluís; Comellas, Núria; Roig, Joana; Ros, Ramon; Tort, Marta. "Licensing, organizing and accessing e-journals in the Catalan university libraries". *Serials*. Vol. 16, No. 3 (2003), p. 299-p. 306.

Anglada, Lluís; Reoyo, Sandra; Cambras, Joan; Vega, Ricard de la. "Els dipòsits electrònics cooperatius de la Biblioteca Digital de Catalunya". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació* [en línia], Núm. 20 (2008).

http://www2.ub.edu/bid/consulta_articulos.php?fichero=20angla1.htm [24 gener 2010].

Borrego, Àngel; Anglada, Lluís.; Barrios, Maite; Comellas, Núria. "Use and users of electronic journals at catalan universities: the results of a survey". *Journal of Academic Librarianship*. Vol. 33, No. 1 (2007), p. 67-p. 75.

Borrego, Àngel; Urbano, Cristóbal. "Analysis of the behaviour of the users of a package of electronic journals in the field of chemistry". *Journal of Documentation*. Vol. 63 No. 2 (2007), p. 243-p. 258.

Giordano, Tommaso. "Library consortium models in Europe: a comparative analysis". Alexandria. Vol. 14 No. 1 (2002), p. 41-p. 52.

Kovacs, Diane K. The Kovacs Guide to Electronic Library Collection Development: essential core subject collections, selection criteria, and guidelines, 2nd ed. New York: Neal-Schuman Publishers, 2009, p. 92-p. 96.

Ollé, Candela; Borrego, Àngel. "A qualitative study of the impact of electronic journals on scholarly information behavior". (2009). Inèdit

Sales i Zaguirre, Jordi (2002), "Models cooperatius d'assignació de costos en un consorci de biblioteques" [en línia], <http://www.tesisenxarxa.net/TDX-0318103-161333/> [24 gener 2010]

Térmens, Miquel (2007), "La cooperació bibliotecària en l'era digital. Consorcis i adquisició de revistes a les biblioteques universitàries catalanes" [en línia], http://www.tesisenxarxa.net/TESIS_UB/AVAILABLE/TDX-1017107-113943/MTG_TESI.pdf [24 gener 2010]

Térmens, Miquel. "Looking below the surface: The use of electronic journals by the members of a library consortium". Library Collections, Acquisitions, & Technical Services. Vol. 32 No. 2 (2008), p. 76-p. 85.

Urbano, C., Anglada, L., Borrego, A., Cantos, C., Cosculluela, A., Comellas, N. (2004). "The use of consortially purchased electronic journals by the CBUC (2000-2003)" [en línia], D-Lib Magazine, Vol. 10 No. 6. <http://www.dlib.org/dlib/june04/anglada/06anglada.html> [24 gener 2010]